

**TARKA KÖNYVEK
HETEDIK SZÁM**

A GARABONCIÁS

SZÉKELYFÖLDI HISTÓRIA A MAGYAR IFJUSÁGNAK

**IRTA:
TÁBORI PIROSKA**

**BUDAPEST, 1921
A TARKA KÖNYVEK KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-334-2 (online)
MEK-18529

I.

Az egész völgyet befedte már a hó. Hat napja mindég esett, alig néhány órája, hogy kitisztult az ég. A nagy fehérségben olyanok voltak a házak, mintha éppen most rakták volna ki őket valami óriási játékdobozból, sűrűn meghintve porcukorral. Csillogott, villogott minden fa, bokor a hótakarótól, gyémántként szikrázott az ut is, ember, állat, szekér nem járt ma rajta. Éles, kemény hideg őrizte a hódiszt az olvadástól. Ez a hideg még a házőrző kutyákat is bekergette.

Minden ház kéménye vidáman füstölt, készült a vacsora. Legmagasabb füstoszlop a biróék házából szállott az égnek. Nemcsak azért, mert a biró a falu első embere, hiszen enni ő sem tud többet, mint más dolgos ember. S mégis két teknő kalácsot dagasztottak ma ott, egy része ki is sült már, más részét most vetik be. Nagy mozsárcsattogás jelzi, hogy cukorral is meghintik még a kalácsot. A kis Böske egyre a mozsár körül lábatlankodik, hogy a kirepülő cukormorzsákat elkaphassa. De Dalos Nagy Jánosné asszony, aki a cukrot törli, úgy is juttat a kis nyaláknak bőven.

- Mit gondol Dalosné lelkem, elég lesz-e a kalács?
- Elég hát, biróné asszony, még ha vacsora nélkül jönnek is ide mind.
- Aztán a tollas zsákokat is be kell hozni.
- Én is segítsek! - ugrándozik a Böske.
- Hagyd csak el, majd behordjuk azt Dalosné asszonnyal.
- De ha a lányok jönnek, úgy-e, én is segíhetek? - könyörög a kicsi.
- Jól van, a fosztásnál segíhetsz.

Mert tollfosztás lesz a biróéknál este! A fosztóknak készül a sok kalács. Ami libát biróné asszony az ősszel felnevelt, a tollát jól eltette s most mulatságképpen megfosztják a falu asszonyai, leányai. Fizetség nem jár érte, hiszen nótaszó, vidám mese mellett alig is veszik észre, hogy dolgoznak.

- Tán én már haza is mehetnék, biróné asszony! - kérdezte Dalosné.
- Elmehet, Dalosné lelkem, csak a Jancsi fiut küldje ide vacsora után, hadd nótázzon nekünk.
- Majd elküldöm.
- Ezt a kis ételt meg vigye a kicsinyeknek haza.
- Isten fizesse meg, biróné asszony.

Azzal Dalosné a kis kosarat karjára véve, megindult hazafelé, a faluvégi parányi házba, melynek kéménye lustán, dolog nélkül meredezett az ég felé.

Nem karikázott belőle füst, leolvasztva a kémény szájáról a havat. Akik ebben a házban laktak, hideg kemence mellett dideregtek, nem terjengett pecsenyeillat a szobában.

Dalos Nagy Jánosék házában bezzeg nem sült kalács! Az édesanya még a biróéknál dolgozott, hogy egy kis lisztet, cukrot, miegymást kaphasson napszám fejében. A Jancsi fiu odafel járt az erdőben fáért, csak a két kicsi gunnyasztott a hideg kemence mellett egymást melegítve. A cicát ültették maguk közé, mert annak jó meleg bundát adott Istenke. Be jó volna a szegény ember gyerekének is télire ilyen cica-bunda!

A két kis jószág türelmesen, csendesen üldögélt. Várták haza édesanyát meg a Jancsit. Juliska, - mert hogy ő már nagy leány, hét esztendő volt! - mesélt a Gáborkának, aki még csak négy tavaszon szedte a libavirágot a mezőn. Valami igen-igen szép mese lehetett az, mert a Gáborka hideget, éhséget feledve, ragyogó arccal, kicsi száját tátva bámult a nénjére.

Aztán elfogyott a mese s édesanya még mindég nem jött. Gáborka szája pityergésre görbült:

- Jujiska, hol az ana?

- Mindjárt itt lesz, csibém, csak ne sirj!

Juliska új mesébe kezdett, hogy öccsét elcsitítsa. Az egyszeri szegény gyerekről szólott a mese, aki temérdek viszontagság után Tündérország királya lett. Ugy bizony! Mi is lenne a szegény ember gyerekéből, ha ilyen mesék nem volnának, amelyekben mindenkinek igazságot tesznek s ahol az is bebizonyosodik, hogy a gazdagság nem boldogság, a szegénység nem boldogtalanság.

Fenn, a hegyoldalon, ahol az erdei út az országútba szögellik, a faragott kereszt tövében üldögélt egy kis fiú.

Akkora köteg rőzse hevert mellette, el sem lehetett hinni, hogy ő hozta idáig. Pedig úgy van. Ez a Dalos Nagy Jánosék fia, a Jancsi gyerek, aki még délelőtt elindult otthonról, mert jó messziről hozta a fát, a hegy másik oldaláról. Ezen az oldalon mind a Kemény Kovács Istváné volt az erdő, attól pedig csak drága pénzen kapott fát, akinek az Isten módot adott. Szegény ember még rőzsét sem szedhetett belőle.

Ott ült a Jancsi s kenyeret majszolgatott. Egy falást ő evett, egyet a lábánál ülő Pajtás kutyájának dobott. Meg is érdemelte, ott loholt mellette egész istenadta nap és segített nagyobb ágakat keresni.

- Tudod, Pajtás, ma megérdemeltük a vacsorát, megdolgoztunk érte! - mondta a kutyának, akivel minden gondját-baját megbeszélte. S a Pajtás fülét hegyezve figyelt kis gazdájára, néha még helybenhagyóan vakkantott is.

- De Pajtás, hallod-e, nem szabad szomorúnak lenni, amért pecsenye nem lesz az asztalon!

Pajtás megbotránkozva nézett a fiúra. Hogy is lehet ilyet gondolni egy jólnevelt kutyusról! Hiszen igaz, jó dolog a pecsenye, különösen, ha egy kis finom csont is van rajta, de szegény ember kutyájának nincsenek ilyen nagy vágyai. Megeszi az a főtt krumplihaját is, csak legyen belőle elég.

- Esztendeje ilyenkor, bizony csak jobb világ volt nálunk, ugy-e, Pajtás? Istenkém, mért is jött minden, ahogy jött! - Jancsi nagyot sóhajtott s tán a könny is kicsordult volna a szemiből, ha Pajtás meg nem böki az orrával.

- Jó, jó, tudom, aszondod, ne ríjjak, mert ugyse segíhetek mán. Édesapa fel nem támad, a nagy fa jól rázuhant, egyszeribe vége vót. Ugy hozták le, bétakarva, a hegyről. S aztán azóta nem pecsenye, de még kenyérke sincsen elég. E vót az utolsó darab, amit mi elhoztunk a reggel, a fele a két kicsinek maradt. De tán azóta már vitt nékiek édesanyám a biróéktól valami maradékot s jó lesz, Pajtás, ha mi is indulunk hazafelé, mer mán az esticsillag ott jár a Boszorkányszikla lábánál. Mire a tetejibe ér, nekünk is otthon kell lenni a fával, különben nem föl meg a vacsora idejére!

A Pajtás felugrotta, de ahelyett, hogy a rőzsecsomót emelgette volna az orrával, ahogy máskor szokta segítsül, az út felé fordulva morogni kezdett. Valami vándorlólegény jött onnét. Furcsa nagy karimás kalapja volt, a vállán meg ezerráncu galléros köpenyeg.

- Ne te né, bizony jó vóna, ha ez a vándorlegény a hátamra segitené a csomót! - mondotta Jancsi.

S lám, a vándor odaérve megállott előttük.

- Hát te kis legény mért csavarogsz ilyenkor még az erdőn, - kérdezte barátságosan.

- Ezt a rőzsét szedtem, s most mék hazafelé. Felsegélhetné bácsi, a hátamra, hogy az Isten megáldja!

Pajtás körülszaglásztta az idegent. Az meg lehajolt hozzá, megsimogatta s a kutya farkát csóválva ugrándozott fel reá, mintha már régen ismerné.

- Hagyd el, fiam, majd segíték, - mondta Jancsinak.

Az uton szánkó csöngése hangzott. Pajtás kiugrott az ut közepére s dühös, haragos ugatásba kezdett.

- Ne te né, hát te mért haragszol? - kiáltott rá Jancsi.

- Várj, fiam, hátha felvesz az a szán s levisz mindnyájunkat a faluba, - mondta a vándor.

A szán már feltűnt a kanyarodónál s Jancsi ráismert a lovakra.

- No, az nem osztán, mert az a Kemény Kovács István két lova, az pedig fel nem veszen senkit maga mellé!

- Meg kell próbálni, - mondta az idegen s odaállott az ut közepére s hiába integetett a kocsiban ülő nagybundás ember, nem állt odébb. Meg kellett állítani a lovakat.

- Mit akarsz itt az utban? - rivallott rá Kemény Kovács a legényre.

Az tisztességtudóan levette a kalapját, úgy mondta:

- Isten megáldja gazduramat, vigyen le bennünket a faluba, mindjárt este vagyon s ezt a kis legényt nagyon várják haza.

Kemény Kovácsnak még a homloka is veres lett a nagy méregtől:

- Elmenj innen az utból, mert reád vágok! Majd én koldusporontyokat veszek ide, nincs elég bajom velük, mióta az apjukat a fa agyonverte! - azzal a lovak közé csapott s a szán továbbsiklott a havon.

Jancsinak könnyes volt a szeme, de azért békítőleg mondta:

- Nem baj, bácsi, hazamegyek én magam is!

De a vándor már felkapta a rőzsecsomót, a hátára kerekítette, a Pajtást egy-kettőre beledugta a köpenyeg zsebébe, onnan nézett ki vidáman csaholva a világba, Jancsit is felvette a vándor, hiába szabadkozott a fiu, hogy ő nem ölbéli baba már.

Aztán ködös lett a gyerek előtt a világ, valami furcsa álmosságot érzett, a feje oldalt billent, a vándor vállára s még annyit látott, hogy a százáncu köpenyeg szétterült a levegőben. Aztán nem tudta, ébren látta-e vagy csak álmodta, hogy a levegőbe emelkedtek s a köpenyeg repítette őket elébb felfelé, aztán szép csendesesen leereszkedett velük, éppen a falu szélén, a házuk kis kapuja előtt.

Mire kitisztult a szeme, ott állott a kis kapuban, lábánál a rőzsecsomó s az ajtóban édesanyja simogatta az örvendező Pajtást.

II.

Kemény Kovács káromkodva szállott le a csengős szánjáról. Még most sem szállott ki fejéből a méreg. A felesége, - szelid, jámbor asszony, - félénken kérlelte:

- Ugyan édes párom, hogy nem restelli az ilyen beszédet?
- Elhallgass asszony, inkább a vacsora után látnál! - förmedt reá az ura.

Az asszony könnyes szemmel fordult ki a konyhába. Készen volt már minden a vacsorához, óriási pecsenyéstál tetézve, mert Kemény Kovács uram nagy étvágyu ember volt. Finom, foszlós kalács, dióval, mákkal vastagon töltve. Meg mindenféle gyümölcs, amit a pincében rejtegetett a gazdasszony.

A szobában terítve állott az asztal. Csak két emberre bizony, mert gyerek nem volt a háznál, nagy bánatára Kovácsné asszonynak. De a gazda tán még jobban busult ezen, csak nem akarta kimutatni néki, mennyire keseríti, hogy nincsen fia. Nem ő, nem mutatja, még a feleségének sem szól róla soha, csak úgy fur benne visszafojtva a nagy bánat, tán azért is nem állhatta soha a szomszédját, Dalos Nagy Jánost, merthogy annak a házában három apróság is csicsereggett, kacagott. Nem a gazdag paraszt gögje, a koldusnál is koldusabb gyermektelen ember irigysége volt az oka, hogy elfordította a fejét, ha valamelyik gyerek elébe került. Mikor aztán az apjukkal az a szerencsétlenség történt, beállított Dalosnéhoz s meg akarta tőle venni a fiát. Ugy, mintha az valami jószág volna. Sok pénzt kínált, gondtalanul élhetett volna belőle Dalosné asszony a két kisebb gyerekével. De Jancsi maga felelt:

- Nincs annyi pénze a világnak, amennyiért itthagyjam az édesanyámat!

Kemény Kovács ma is látja, hogyan bujtak össze a koldusok akkor s hogy ragyogott az arcuk. Pedig tán nem is ettek aznap.

Azóta gyűlöli őket. Pedig úgy akarta a falu, hogy segítséget adjon nekik, merthogy az apjuk nála dolgozott!

No de elszámították magukat! Nem adott ő egy fillért sem, de nem is fog adni! Majd, ha éhesek lesznek, ha dideregnek, elmegy a kedvük a nevetéstől, nótázástól, amivel egész áldott nap csak őt bosszantják. S méghogy ő hozza haza azt a Jancsi gyereket!

Olyan indulatba jött erre a gondolatra, hogy nagyot csapott az asztalra. A felesége ijedten szaladt be:

- Hozom már, édes uram, a vacsorát, hozom már!

Hozta is. S mindjárt utána jött az udvaros is.

- Gazduram, valami vándorlólegény van itt, Isten nevében szállást kér éjszakára meg valami vacsorát.

- Hát az ágyamat ne adjam-e néki? - mérgelődött Kemény Kovács. - Mondd meg néki, hogy elhordja az irháját, míg magam ki nem teszem!

- De édes uram!

Hanem az udvaros már kiment. De egy perc múlva jött vissza:

- Gazduram, aszondja, mindenféle csudás dolgot tud mutatni, amilyent még nem láttunk. Osztan nem bánja, ha vacsorát nem is kap.

- Eriszd csak bé, - szólt hirtelen az asszony, mielőtt az ura mást mondhatott volna.

Jött is már a vándor. Hatalmas alakját térdig fedte a százáncu köpenyeg, fején széles barna kalap, amilyent ezen a vidéken senki sem viselt. A botja valami fekete fából faragva, amilyent az idevaló erdő nem terem. A csizmája sem rendes gazdának készült, felért egészen a térdin felül.

- No, lássuk, mit tudsz, - mordult reá a gazda.

- Apjuk, tán előbb enni adnánk néki! - kérlelte az asszony.

- Majd csak a csontokat, jó lesz az az ilyen csavargónak! Előbb mutassa meg, mit tud.

- Megmutassam-é! No jó! - azzal a vándor csak megperdült maga körül a százáncu köpenyegével. Egyszeribe olyan szélvihar támadt, hogy ajtót, ablakot kivetett a sarkából, a lámpa kialudt s minden ember egymásnak szaladt a nagy ijedelemtől.

A nagy kiáltozásra végre beszaladt a szolgáló a konyhalámpással. Hát uramfia! A terített asztalon nyoma sem volt ételnek, mintha a szélvihar repítette volna el a teli tálakat. De még egy kenyérmorzsa sem maradt ott, tán a furcsa vándor vitte el magával, merthogy azt sem lelték sehol.

* * *

Dalos Nagy Jánosék kéménye tövében szörnyű csiripolással ugráltak a verebek.

- Csirip, csirip, valami jót sütnek, valami jót sütnek!

- Csirip, csirip, tüzes a kemence, hogy lehet az, hogy lehet az!

- Sül a kalács, sül a kalács!

- Jó szaga van, jó szaga van!

- Ki kap belőle? Ki kap belőle?

Végre a cirmos megsokalta a lármát, felugrott a háztetőre s szétugrasztotta a nevetlen társaságot. Aztán bekukucskált a kéménybe, de prüszkölve kapta vissza az orrát.

- Hiszen tűz ég a kemencében! Jó lesz bemenni s megnézni, mi készül vacsorára! Nehogy minden maradék a Pajtásnak jusson!

Azzal leperdült a tetőről s addig kaparászott az ajtón, míg Juliska beengedte.

A szobának egészen más képe volt, mint reggel! Vidáman pattogott a tűz, édesanya éppen bevetette a kalácsot, Juliska burgonyát hámozott, Gáborka a tarka macskának készített főkött papirosból, Jancsi meg az erdőről hozott fát hasogatta apróra.

A cirmos odaoldalgott a kemencéhez. Nagyon csiklandozta orrát a kalács illata. A Pajtás rámondult:

- Kéne kalács ugy-e? Fogj egeret magadnak!

A cica visszaprüszkölt:

- Talán uraságod nem szereti a jót? Akad itt patkány is, azt a maga dolga megfogni.

- Nem nyughattok? - szólt reájuk Juliska nagy komolyan. - Mindég marakodnátok, két haszontalan. - A két kis szőke hajfonat ide-oda repült, ahogy a fejét rázta. A két bűnös hizelegve dörgölődött a lábához.

Sült kalács meg burgonyaillat terjengett a levegőben. Az ablakon a jégvirágok halványodni, olvadozni kezdtek. Haragosan tekintettek a szobába, ahonnan a meleg kiáradt.

- Milyen ostobák az emberek! Szeretik a meleget, pedig az megöli a havat, a jégvirágokat s olyan szürke, csunya a föld, ha nincs rajta fehér takaró! - gondolták magukban. Persze, az ő orrocskájukat nem fenyegette lefagyással a nagy hideg.

A gazdag szomszéd asztalánál bizony nem ettek ilyen jó étvággyal és vidáman, mint itt a kicsiny házban. Édesanya gondtelt arca is felvidult, ahogy a gyerekek szavát hallgatta.

- Aztán vacsora után elmész a biróékhoz, fiam, - szólt megsimogatva a Jancsi fejét.

- Én is menek! - pötyögött Gáborka.

- Mész ám, az ágyba! S ha hamar elalszol, kalácsot hozok néked, - biztatta Jancsi.

Kopogtak az ajtón. Ki jöhet ilyen későn?

Jancsi ajtót nyitott s örvendezve kiáltott fel:

- Édesanyám, né csak, ez az a bácsi, aki hazahozott! Meg a Pajtást is!

A Pajtás már ott is ugrált nagy jókedvűen az idegen csizmája körül. Dalosné széket adott a vándornak s az asztalhoz tessékelte:

- Bizony, csak szerény ez a mi vacsoránk, de hát jószívvel adjuk s ha megelégszik, éjjeli szállással is szolgálunk.

A vándor sorra simogatta a gyerekek fejét, de csak nem akart leülni. Hanem lehajolt a Pajtás-hoz, s mintha valamit sugott volna neki. A kutya egyszerre nekirontott az ajtónak, vadul ugatni kezdett s addig ugrált a kilincsre, míg kiengedték. Az udvaron olyan éktelen lármát csapott, hogy Dalosné, meg Jancsi kiszaladtak megnézni, rablók törtek-e a házra.

Nagy pörölve hozták vissza kis idő múlva, merthogy nem volt odakint senki:

- Tán csudát láttál, hogy így felzavarod a házat? - szidta Jancsi a farkát csóváló kis jószágot.

No, ha a Pajtás nem is, de ő látott csudát, ahogy belépett a szobába édesanyja után. Uram teremtmő, az asztal leterítve hófehér abrosszal s telidesteli rakva mindenféle jóval. Volt ott pecsenye, hószin kalács, mosolygó szőlő, körte, de még piros alma is!

- Látja édeszanám, - pötyögött Gáborka. - Talán apa kütte ezt nekünk!

Édesanya megsimogatta a fiúcskát. Aztán kutatva nézett körül. De bizony a vándor seholsem volt már. Jancsi is őt kereste, még az udvarra is kiszaladt, hogy talán ott megleli. Egyszerre csak bekiáltott:

- Édesanyám, gyűjjön hamar, hamar, nézze csak!

Dalosné kiszaladt s arra nézett, fel az égre, amerre Jancsi mutogatott. Hát uramfia, valami furcsa kicsi barnaszín felhő repült ott, mintha egy szétterült szájráncu köpenyeg lenne. Dalosné asszony összecsapta a kezét:

- Tudod-e, gyermek, ki járt nálunk? Az bizony a Garabonciás-diák vala, ő hozta a sok jót is, merthogy mindig is úgy hallottam, hogy a szegényeket segíti. No, áldhatod a jó Istent, hogy találkoztál véle!

A kis barnaszín felhő már a hegy felett járt s mintha valaki integetett volna belőle. Jancsi is lekapta a kalapját s visszalobogtatta:

- Isten áldja kendet, Garabonciás, elgyűjjön máskor is.

III.

Mire Jancsi a biróék házához ért, egész sereg odaigyekező asszonynéppel találkozott.

- Adjon Isten! - köszöntöttek be a biróékhoz, akinek a rendes neve Erdős Székely Pál, mert-hogy Erdővidékről került ide a nagyapja valamikor.

- Üljenek csak le, van dolog elég! - fogadta őket biróné asszony. A Bözsi is ott ténfergett körülötte, de egyszeribe Jancsi mellett termett, mikor meglátta. Régi jó pajtások voltak.

A konyhában két asztalt is összetoltak, mégis alig fért el a sok fehérnép. Munkához láttak s nagy nevetés támadt, mikor egy-egy tapasztalatlanabb leány hevesebb mozdulatára vagy hangosabb szavára egész felleg támadt a felrepülő tollakból. Jancsit az asztal végére ültették s egymásután dalolta el a szép, szomorú székely nótákat.

Azután Dorka néni, a falu legöregebb asszonya, mesébe fogott. A kincses barlangról szólott a mese, amelyik ott fenn van a hegyoldalon valahol. Aki megleli a bejáratát s legyőzi a kincset őriző boszorkát, gazdag ember lehet.

Folyt a nóta, mese, vidám terefere, egészen tíz óráig. Közben persze a kalácsrakás is jól leapadt. Jancsinak minden zsebét telerakta a biróné, jutalmul a szép nótákért s hazaküldte.

Tíz óra után mindnyájan hazafelé indultak. Minden háznál elmaradt valaki s Ravasz Kis Péterné meg a lánya utoljára magukra maradtak.

- Nézze, édesanyám, valaki áll a Kemény Kovács kapujában!

- Ugyan ne törődj véle.

- De hátha tolvaj?

- Marad annak elég, ha lopnak is tőle! - azzal befordultak a kapun. Mire lefeküdtek, nem is gondoltak már a furcsa idegenre a szomszéd kapuban.

De bezzeg eszükbe jutott másnap! Ahogy kivirradt, az udvaros az istállóba ment, hogy enni adjon az állatoknak, de rémült kiáltozással ugrott vissza az udvarra. A nagy lármára előszaladt a gazda, meg az asszony is. S olyan éktelen lármát csaptak, hogy valamennyi szomszéd, mind odagyült a kerítéshez.

- Mi történt, te, - kiáltott rá az egyik, Ravasz Kis Péter, az udvarosra. - Tán ellopták a lovakat?

- Hiszen bár inkább lopták volna el, - dühöngött a legény. - De ilyen csufot tenni!

A kíváncsi szomszédok egymásután nyitottak be a nagy kapun s ahogy az istállóba léptek, hangos kacagással fordultak ki újra.

- No, most az egyszer megkapta a Kemény Kovács! Ez aztán Isten büntetése!

Volt is mit kacagni! Valahány állat a Kemény Kovács szép nagy istállójában, mind valami varázslat szállott reá az éjszaka! A két szép pejlovának éktelen bivalyszarva nőtt s bozontos bivalyfarokkal legyezték magukat. El nem tudta gondolni a két derék állat, mért nem fér a feje ma a zabos vályuba. A teheneknek hosszú, sűrű bundája nőtt, egész le a földig, az ökröknek a szép cimeres szarvát, gazdájuk büszkeségét meg elhordta valami boszorkány és most csupasz homlokkal néztek a sok emberre.

Kemény Kovácsba még a káromkodást is beléfullasztotta a nagy méreg. Egészen elkékült belé. A felesége meg sirva fakadt.

- De megtalálom én, ki tette ezt, ha addig élek is, - ordította végre a megcsufolt gazda.

- Nem ember keze a bűnös ebben, gazduram, - felelt az udvaros fejcsóválva, - ilyen csodát ember tenni nem tud.

- Hát tán boszorkányok járnak az én házamban?

- Én nem tudom, ki jár, ki nem jár, de ami tegnap este történt, az sem rendes dolog, - válaszolt a legény.

- Elhallgass, - rivallott reá a gazda.

De a többi ember csak hallani akarta, mi történt. Kitódultak az udvarra s ott a legény elmesélte, hogyan tünt el a Kemény Kovácsék asztaláról minden étel.

- Osztán milyen volt az a vándor? - kérdezte a Dorka néni, a falu legöregebb asszonya.

A legény elmesélte.

- Nohát, tudok én már mindent, - örvendezett az öregasszony, - tudjátok-e, ki járt itt? Az bizony a Garabonciás diák volt.

Ebben aztán mindnyájan megnyugodtak. Bizony, a Garabonciásról mindnyájan tudták, hogy szívesen megréfálja a rossz, szívtelen embert.

Még örüljön a Kemény Kovács István, hogy nem az ő fejére rakott bivalyszarvakat. Azt is megérdemelné, aki téli estén elküldi ajtajáról a fáradt vándort!

IV.

Egészen sárga volt már a rét a libavirágtól. A zöld fűszőnyeg felhuzódott egészen a hegyoldalra, az erdő aljáig, ahol a patak vidáman locsogott, csacsogott. Hogyne, mikor végre kitavaszkodott a rettentő kemény tél után. A dalos madarak is a tavasznak örvendeztek hangos énekszóval, fütytel. Csupa ujjongás, jókedv volt minden. Még az égről, az apró bárányszerűk is mosolyogva néztek a világra, az ujonnan meszelt házakra, a kis kertekre, ahol már zöld köntösbe bujtak a bokrok, a fákra, amelyekre halavány, selymesen zöld fátyolt aggatott a tavasz mindent új ruhába öltöztető tündére. Kutya, macska békés egyetértésben sütkezett a napon s a cirmos lustán nyújtózkodva még azt is eltűrte, hogy a verebek ott, előtte ugráljanak, csiripoljanak. Csak néha nyújtogatta ki a karmait, hogy lássa a szemtelen népség: megvannak még.

Rigófütyty, patakcsobogás s egy kis fiú vidám nótája olvadt össze az erdő szélén. Jancsi gyerek ült ott, a biróék Bözsi lányával. Körülöttük egész sereg liba falatozott mohón a friss fűből. Nekik már megterítette az asztalt Istenke. Az emberi táplálékot még csak most vetették el a földre. Ahol egy csepp földet csak fel lehetett szántani, még az erdei irtásokat is, fel egészen a szikláig, mind megművelte a szorgalmas székely nép. Így is elég kevés volt a termőföld. Alig adta ki a szükséges kenyeret. De kipótolták a gazdag, kövér legelők, ahol százszámra legelt a szarvasállat. Annak a tejéből, sajtjából is kenyér lett, ha behordták a városba. De a székely még a kemény, hosszú télből is hasznót huz. Amíg odakünn süvit a Nemere-szél, vagy valamelyik gyöngébb unokája, a székely a jó meleg kemence mellett fur, farag, ezermesterkedik, himet vés a kifaragott edényre, butorra, miegymásra s a városi nép szívesen veszi a faragott holmit. Minden székely ház kapuja gazdája ügyességét dicséri. De hát, persze, a tavasznak a székely is örül. Mégis csak jobb dolog künn dolgozni a szabadban, a pacsirtadalos mezőn, rigófütytytől hangos erdőben.

Így vélekedik a két gyerek is, míg a libavirág szárából hosszú láncot fűznek. Bözsi csak magának, a Jancsi meg a kis Juliskának, aki otthon dolgozik a ház körül. A Pajtás nagy komolyan nézi a munkát, a végén ő is kap a nyakába belőle. De félszeme azért a libákon van, hogy messzire el ne kóborogjanak, az erdőbe ne tévedjenek.

- Aztán többet sohasem jött el? - kérdezte a kis Bözsi.

- Nem biz' a. A tél óta nem járt erre, mert csak betekintett vóna hozzánk is. Pedig olyan botot faragtam vót nékie, hogy olyan még a királynak sincs. Vagyon azon rózsa, meg tulipán is. S rajta van maga a Garabonciás, a repülő köpönyegivel.

- Be szeretném látni! - sóhajtott a kis Bözsi.

- Ha nem szólasz róla senkinek, megmutatom! Ott van eldugva abba a nagy faodiba, mer ott senki se leli meg. De jól vigyázz addig a libákra, meg te is Pajtás! - fordult a kutyához, aki ott heverészett mellette. A kutyus felugrott s kettőt vakkantott annak jeléül, hogy megértette a kis gazdája parancsát.

Jancsi óvatosan körülnézett, nem látja-e senki, aztán az erdőszéli nagy fához osont. Egy-kettőre felkapaszkodott reá, aztán felülről ereszkedett le az oduba. Ahogy kifelé mászott kincseivel, a faragott bottal, hát uramfia! kit lát ott állani a nagy fa tövében! Az bizony senki más, mint a Garabonciás. Most is az a százcáncu köpönyeg, meg a nagy barna kalap volt rajta, a lábán a hosszuszáru csizma, csak a kezéből hiányzott a vastag bot.

- Megismersz-e még, kisöcsém? - kérdezte mosolyogva a Garabonciás.

- Hogyne esmérném, hisz egész télen mindég kiedet lestem! Itt van, ezt csináltam! - azzal átnyújtotta a szépséges botot.

No, meg is örült a Garabonciás a botnak.

- Ez bizony nagyon jó lesz, a régít ugyanis egy öreg anyóának adtam a héten. Hanem ilyen szép botom még sohase volt. Igazán nekem faragtad, Jancsi?

- Hát kinek másnak? Merhogy olyan szives volt hozzánk, de nem is mutattam senkinek, mer elkérték volna a legények!

- Azt jól tetted, fiam. S hogyan éltetek, mióta erre jártam?

- Bizony keservesen. Cudar egy tél volt ez. A rettentő kemény hidegben nem lehetett az erdőre se menni. Kenyér se volt már a faluba a székelysoron. Korpát kevertünk közibe, hogy tovább tartson. A jószág is megszenvedte a hideget. S alig akart kitavaszkodni, pedig ugyan vártuk. Ha az Uristenke jó termést nem ad, kódulni mehet a fél falu. Vagy ha valami csuda nem történik.

- Csuda-e?

- Az hát! A Dorka néne mesélte a télen, hogy itt az erdőn vagyon egy nagy barlang, telidesteli kincsekkel. Csak a bójárását valami haragos boszorkány elzárta, mert megharaguvék a népekre, osztán azóta nem lelik. Pedig be sokan keresték!

- S te is szeretnél kincset lelni, Jancsi?

- Hát nem vóna rossz, de nem igen hiszem. Mert senki se bolond, hogy odahordja a kincsit, oszt otthagyja.

- De hátha nem ember hordta oda?

- Nem-é? Hát miféle szerzet?

- No, ha vélem jössz, én megmutatom néked a kincsesbarlang bejáratát. De egyedül meg ne indulj benne, hanem keress a faluban valami okos embert, aki tanult is valamit és fecsegni nem szokott s azzal eridj.

A Garabonciás kézenfogta a Jancsit s megindult véle a hegyoldalon körül. A kis fiu még visszanezett, nincs-e baj a libákkal, de azok békésen legeltek. Megnyugodva ment a Garabonciás után.

A hegy másik oldala kavicsos, terméketlen, bozótos volt. Alacsony bokrok kusztak rajta felfelé. Itt-ott fel volt turva a föld, ahogy kincskereső emberek felásták. A Garabonciás a kavicsos föld legközepére vitte Jancsit, ott egyetlen darab szikla hevert.

- Most innen lépjél felfelé huszat.

Jancsi megtette.

- Itt a barlang bejárata.

Jancsi nem látott semmit, akárhogy forgatta a fejét. De a Garabonciás botjával széjjel huzta a bokrokat s lám, csakugyan, valami nyílásféle látszott.

- Oszt ez egy barlang itt?

- Te csak tedd meg, amit mondtam, gyertek vissza kettesben, de úgy, hogy senki ne tudjon róla, a többit meglátod. De el ne mondd senkinek, hogy vélem találkoztál s hogy én vezettelek ide!

- A Pajtásnak se?

- No, annak elmondhatod, - nevetett a Garabonciás. Azzal bucsut vett Jancsitól, szépen megköszönte a himes botot s eltűnt az erdőben.

A fiu visszaballagott a libákhoz. Bözsi duzzogva várta: - Hol jártál ilyen sokáig! A botot meg nem is hoztad el!

De másnap, meg harmadnap még több oka is került annak, hogy a Bözsi megharagudjék a Jancsi pajtására. A fiut mintha varázslat érte volna, egészen megváltozott. Nem szedett már libavirágot, nem hancurozott a Pajtással, nem mondott mesét a testvérkéinek, de még az is megesett, hogy hazatérve elfelejtett köszönni az édesanyjának. Csóválta is a fejét mindenki, a Pajtás meg komolyan megharagudott kis gazdájára. Hogyne, mikor szóba sem állott véle s nem mesélte el még neki sem, hogy mi baja.

- Tán beteg vagy, te fiu, - faggatta az édesanyja.

- Nem én, édesanyám!

- Hát mit lógatod úgy a fejedet?

- Gondom van.

- Gondod-e? Osztán miféle gondod?

- Azt nem lehet elmondani. Majd megtudja édesanyám.

Dalosné erősen csóválta a fejét, de nem szólott többet.

Hát bizony nagy gondba volt a Jancsi fiu. Hol találjon ő egy olyan embert a faluban, aki okos is, ügyes is, meg hallgatni is tud. Meg aki a talált kincset nem tartaná mind meg magának. Mert erre is kellett ám gondolni!

Reggel kiült a körtefa alá, ott lógatta a fejét. A Pajtás meg előtte ült és nézte. Egyszerre csak a kutya elvakkantja magát, de nem haragosan, csak ahogy köszönteni szokott valami szeretem-féle embert. Jancsi felnéz, hát a tanító ur áll előtte. No nézd csak, hiszen megvan! A tanító bácsi okos is, ügyes is, meg hallgatni is tud, osztán azt is tudni lehetett róla, hogy mindenét megosztotta a szegényekkel. De bizony felugrott Jancsi s akkorát rikkantott örömeiben, hogy a szomszédban is meghallották. A tanító nagyot nézett:

- Mi lelt, kis fiam?

- Csak nagyon megörültem, tanító bácsi!

- Talán nekem? Hiszen látsz eleget az iskolában! Vagy talán valamit akarsz tőlem? No, csak ki vele!

- Ha megengedné tanító bácsi, vóna egy kérésem, de itt nem mondhatom el, - s Jancsi óvatosan körülnézett, - hanem elmennék délután az iskolához.

- Olyan nagy titok? Hát csak gyere, fiam, - s a tanító ur bement, hogy megnézzze, mi ujság a házban. Minden szegényebb tanítványát meg szokta látogatni.

A Jancsi rosszkedvét meg mintha elfujták volna. Nyakonfogta a Pajtást s valóságos indiántáncot járt véle. Ebédnél az édesanyja boldogan nézte, milyen jó étvággal eszik a gyerek.

- Hát letetted már a nagy gondot, fiam?

- Le, édesanyám, hál' Istennek!

- Akkor csak egyél, fiam!

- Eszem, édesanyám. Be jó is ma ez a pityóka!

- Ilyen vala az tennap is, fiam!

- De nékem ma jobban esik, édesanyám!

Ebéd után Jancsi felhuzta a kis csizmáját, amit még az édesapja hozott néki Sepsiszentgyörgyről, kitisztította a ruháját, vizes kefével megsimította a haját s elindult a tanítóékhöz. A tanító bácsi a kertben dolgoztatott. Már kora tavasszal nekilátott a kerti munkának, de volt is látszatja! A fél falut ellátta veteménypalántával, virágmaggal. Szerették is a népek, amerre ment, felragyogó arccal köszöntötte a falu örege, fiatalja.

Jancsi tisztességtudóan köszönt. Cseppet sem félt a tanítójától, hiszen ő volt az osztály legjobb tanulója. Eléggé bántotta a tanítót, hogy a gyerekek nem volt módjában tovább tanulni. Pedig esze ugyan volt hozzá s a szorgalom sem hiányzott. De hát városba kellett volna menni s ki fizesse a tartásdíjat, meg ruhát, könyvet? Próbálkozott a tanító ur a falu egyetlen tehetős székely gazdájánál, Kemény Kovács uramnál, de megjárta. Még őt, a tanítót is lehordta, minek támogat ilyen gögös kolduspereputtyot. Persze, ha a Jancsi elhagyta volna anyját és testvéreit a gazdag Kemény Kovács kedvéért, akkor szívesen taníttatta volna bármelyik iskolában, de így hallani sem akart róla. Ezért lett libapásztor a falu legtehetségesebb kis fiából.

- Isten hozott, fiam, hát halljuk a nagy titkot.

- Tán bémennénk, tanító bácsi kérem, a lugasba, hogy meg ne hallják, mit beszélünk, - kérte Jancsi.

A tanító letette a kis kapát s a lugasban letelepedett a fűpadra.

- Beszélj, fiam!

Jancsi nagy lélegzetet vett, aztán csak kimondta:

- Tanító bácsi kérem, megtaláltam a kincsesbarlang bejárását, amit annyian kerestek!

- Ejnye, Jancsi, hát te is kincskeresésre adtad a fejedet?

- Nem én, tanító bácsi, véletlenül akadtam rá, - azzal Jancsi elmesélte találkozását a Garabonciással, hogyan vezette őt a barlanghoz s mit mondott néki.

A tanító egy darabig hallgatva gondolkozott. Aztán megszólalt:

- Hát, Jancsi fiam, szép tőled, hogy hozzám volt bizalmad. Ne is szólj még senki másnak a dologról. Hanem holnap jókor reggel gyere értem, majd elvezetsz arra a helyre s meglássuk, mi lesz. Te is hozzád kis kapát magaddal, szükségünk lehet rá.

Jancsi elköszönt s hazament. S ma végre igazán jól aludt. Álmában ott járt már a barlangban, de a tanító ur helyett a Garabonciás diákkal, osztán teli volt a barlang szinarannyal, de mikor a kezibe vette, csak szürke követ markolt. Alighogy itt-ott volt valami aranyos fénye.

- Csak áss lejjebb, Jancsi, ott igazi arany van, - mondotta a Garabonciás, s Jancsi ásott, ásott, hogy a veríték is csurgott a homlokáról.

Reggel jókor felkelt s kis kapáját vette, aztán elment a tanító urért. Az már várta. Elindultak. A réten még minden harmatos volt, az erdőben most énekeltek lehangosabban a madarak. Jancsi vissza-visszafelelt a rigóknak. Aztán elhagyták az erdőt s a kavicsos hegyoldalon mentek tovább. Jancsit a nagy kő utbaigazította. A tanító ur jól megnézett mindent, csóválta a fejét, köveket szedett fel, zsebredugta, aztán a barlang bejárását kezdte bontogatni s lám alig kellett néhány követ elemelni, pár bokrot félrehajtani, egy kicsit leásni s ott ásitott előttük valami bejárás-féle.

- No, Jancsi, magad sem tudod, milyen kincset leltél! - szólalt meg végre a tanító ur. - Ha igaz, amit én gondolok, úgy az egész falu nyomoruságának vége van. Hanem még előbb beszélünk valakivel, aki jobban érti a dolgot, mint te meg én. Addig egy léleknek se beszélj ki semmit.

Hazamentek. A tanító bácsi zsebét egészen lehúzták a kövek, amiket felszedett, s a Jancsi zsebébe is jutott belőle.

V.

Teltek a napok, de csak nem történt semmi csuda, mint ahogy Jancsi várta. Tán el is felejtkezett a tanító bácsi a dologról. De az mégsem lehet, hiszen olyan komoly arccal örvendezett a barlang felfedezésének.

Egy hét múlva aztán hívatta Jancsit a tanító ur. Éppen ideje volt, mert már a nyugalanságtól nem tudott hova lenni. Még csizmát sem huzott, úgy sietett végig a falun. S egészen elfulladva érkezett oda.

- Isten hozott fiam, - fogadta a tanító bácsi s mindjárt látta rajta Jancsi, hogy valami jó hirt tud.

- Hát, fiam, igazán valami jó szellem vezetett téged arra a hegyoldalra! Tudod-e mit találtál? Meglelted annak a régi aranybányának a bejáratát, amiből sok-sok évvel ezelőtt a rómaiak bányásztak aranyat. Irtam egy bányamérnök barátomnak, elküldtem a köveket s azt írja, hogy az egész falu meggazdagodhatik abból, amit az a hegyoldal takar. Holnap meg is érkezik s akkor együtt nézzük meg ott a földet. Hanem aztán is csak hallgatni kell a dologról, mert az a föld a Kemény Kovács gazdái s ha az neszét veszi a dolognak, nem lát abból a falu semmit.

- Hallgatni fogok, tanító bácsi kérem, - ígérte Jancsi.

A mérnök meg is érkezett másnap s amit látott, csak megerősítette véleményét a dologról. Aranybánya az, ha nem is kincsesbarlang s jól mondá a Garabonciás, nem emberek, maga a jó Isten rejtette el oda a kincset, hogy szorgalmas munkával napvilágra hozza a székel.

- Így tán még jobb is, - gondolta Jancsi, - mert amugy elpredálták volna a könnyen szerzett kincset, így meg, hogy dolgozni kell érte, majd megbecsülik.

Hogy minden gyanúnak elejét vegyék, azt mondták, hogy butorgyáros a tanító vendége s azért járja mindég a hegyet, mert tudni akarja, miféle különleges jó butorfát kaphatna az idevaló erdőből. Egész népvándorlás támadt a tanító házához, akinek még egy darabocská erdeje volt, mind eljött felkinálni. Csak Kemény Kovács maradt otthon.

- Az én erdőmből ugyan nem kap az a furfangos városi nép! Legfeljebb azt a kavicsos földet adnám néki, hadd csináljon kőből fekvőhelyet magának!

A tanító ur aztán szaván is fogta.

- De ugyan, minek az a sok kavics az urnak, - kérdezte nevetve Kemény Kovács, mikor a tanító kölcsönpénzzel megvette tőle azt a darab semmire se jó, kemény földet. - Hiszen azért a pénzért termőföldet vehetett volna! Tán temetőt akar ott csinálni? - gunyolódott.

- Azt, Kovács gazda. Azt. Oda temetjük a falu szegénységét.

A körülfekvő erdőből is megvettek egy darabot, kellett az építkezésekhez, a hely is, meg a fa is. Az egész faluban nagy volt az izgalom, mert aratási ünnep utánra nagy gyűlést hívott össze a tanító. Mindenféle mese kerengett már a tanító terveiről, a kincses földről.

Aztán a nagy gyűlésen elmondta a tanító ur, hogy milyen kincset leltek azon a darab rossz földön s hogy kölcsönpénzen meg is vették a falu számára, mindenki részt kap belőle, de meg kell ám dolgozni érte!

No volt nagy öröm! Csak a Kemény Kovács közelébe nem volt jó embernek menni, olyan rettenetes harag tombolt benne, merthogy így kijátszották. Igaz, ő is kapott részt a bányából, mint a falu minden lakosa. De mikor az egész az övé lehetett volna! Aranybányát nyitott a falunak, a sok koldusnak! Hát még szegény Jancsira hogy haragudott! A kerítést méterrel

magasabbra huzatta, hogy ne is láthasson át a szomszédba, a felesége nagy szomorúságára. A jó asszony titokban sokszor gyönyörködött a Dalos-Nagy gyerekek játékában s egy-egy kis gyümölcsöt át is dobott nékik, ha az ura nem volt odahaza. De a magas kerítésen is áthangzott a gyerekek vidám éneke, átkavargott a vidám füstoszlop, mely azt jelentette, hogy odaát meleg ételt esznek mindennap. Ez csak elég volt, hogy Kemény Kovács gazdának elvegye az álmát meg az étvágyát. Amennyi átkot ő arra a bányára szórt! Hanem a jó Isten csak a többi, hálás szívű székely gazda imádságát hallotta s megsegítette őket; mire az alma pirosra érett a fákon s a leveleket az ősz tündére tarkára festette, megnyitották a bányát s megkezdték a munkát.

A Dalos Nagy Jánosné kis házába is nagy változást hozott az ősz.

A hófehérre meszelt kis szobában ott sürgött-forgott a Juliska s ruhát, fehérneműt rakosgatott egy kis barna ládába. Édes anyja meg tésztát, szalonnát csomagolt vastag papirosba, hogy be ne zsirozza a ruhaneműt, mert az is a ládába került.

Pajtás haragosan morogva nézte a készülődést. Már mikor az asztalos elhozta a ládát, szörnyen megugatta, érezte, hogy bánatot fog okozni, néki az a kis barna jószág. Hát még mikor látta, hogyan vándorol belé a Jancsi fiu minden holmija! Keservesen vonítva cibálta meg a Juliska szoknyáját.

- Ne te né, tán a Jancsit siratod? Pedig jó dolga lesz annak meglásd, odabé a kollégiumba, Szentgyörgyön! Mennyi sok szépet fog tanulni, nagy tudós leszen belőle, olyan aki a nagy könyveket írja! - mesélt a kislány a kutyának.

- Vau, vau, - felelt a Pajtás. Bizonyosan azt akarta mondani, hogy szép, szép dolog a tudomány, de ki fog véle játszani ezentul.

A kis Gáborka, mintha csak megértette volna, odatipegett hozzá, s melléje kuporodva, átölelte a kutyus fejét. Pajtás bánatosan dörgölte az orrát a kis fiu vállához.

Bizony, Jancsi gyerek a kollégiumba készül, gimnazista lesz, nem őriz több libát a mezőn! A tanító ur kijárta, hogy a bányarészükre kölcsönt kapjanak s hogy Jancsit felvegyék a sepsi-szentgyörgyi kollégiumba diáknak. Ma délután indul a Ravasz Kis Péter szekerén, a kis barna ládával, hogy teliszedje tudással a fejét s becsületet szerezzen a székely észnek. Sok ilyen kis mezitlábas székely gyerek indult már el a nagy havasok aljáról s meg sem állott az uton odáig, míg hire, neve bejárta az egész országot. De akkor sem felejtették el a helyet, ahonnan elindultak.

Hajnalban szekér állott meg a Dalos Nagy Jánosék háza előtt. Jancsi éppen elébb jött haza a temetőből, az édesapja sírjától bucsuzott. Ott fogadta meg, hogy tanulni fog becsülettel. A szekérre felrakták a kis ládát s a Pajtás keserves vonítása mellett bucsuzott Jancsi az övétől. Tegnap délután még sorra járta a falut, mindenkitől elköszönt.

Indul már a szekér, viszi a kis diákok! Édesanya könnyes szemmel, Juliska nevetve integet utána. Isten áldjon, Isten áldjon!

A Pajtást meg kellett kötni, nehogy a szekér után iramodjon. Ilyen szégyen sem történt még vele!

S nini, ilyen csudát még ki látott! A Kemény Kovácsék kerítése sarkában, ahonnan az utra lehet látni, ott áll a gazda s félszemmel egyre kifelé leselkedik! Jön a szekér, Jancsi megpillantja, s ha bemenni hozzá nem is mert, most kalaplengetve kiáltja:

- Isten áldja, István bácsi, megyek diáknak!

Kemény Kovács keze magától megmozdul s visszainteget, aztán hamar elfordul, nehogy valaki meglássa. De az asszony, aki a tiszta szoba ablakában ugyancsak a szekeret leste, már

meglátta s valami nagy könnyebbséget érez. Lám, bizony, nem rossz ember az ő ura, csak kicsit keményszivű. Hamar elékapja a kis csomagot, amit a köténye alatt szorongatott s kihajítja a szekérbe, mely egészen az ablak alatt hajt el. Aztán elbuvik a függöny mögött, de hiába, mert Jancsi jól tudja, ki dobta a csomagot. Meg is köszöni hangos szóval:

- Isten fizesse meg, Julcsa néném!

Éppen akkor lép a gazda a szobába, de egyet sem szól. Egész nap is alig lehet szavát venni. Csak este, mikor vacsorához ülnek, szólal meg szokatlanul csendes hangon:

- No, ezóta Szentgyörgyön van a kis diák.

VI.

Megint csak hó takarta az egész völgyet. Gyémántos, hófehér köntöst kaptak a fák, bokrok Télapótól, hogy ne sirassák a szép nyári ruhájukat, amit széjjeltéptek, messzire sodortak az őszi viharok. Egészen december elejéig fekete volt minden, nem akart egy csepp hó sem esni, de karácsonyra mégis elkészült a fehér takaró. Egyetlen fekete folt volt a hegyoldalon, de azért nem haragudott senki. A bánya körül minden reggel elseperték a havat, ott télen is dolgoztak, de nem is evett senki ebben a faluban korpakenyeret az idén! Hát még, ha a vasut kiépül! Mert a tavasszal már azt is megkezdik építeni, hogy ne kelljen szekérrel járni ide meg oda. Akkor egy szempillantás alatt messzire lehet jutni.

Most még csak szekérrel járnak a gazdák, meg akinek dolga van. Szekérrel jött haza Jancsi diák is a kollégiumból, de még virág is volt a lovak füle mellett. Az ablakokból szakgatták le a muskátlikat Dalos Nagy Jánosék, hogy a fiukat köszöntsék velük. Meg is szolgálta, szín tiszta egyes bizonyítványt hozott haza, nagy öröme a tanító urnak, de az egész falunak is. Mindenki örvendett néki, ide-oda hívták, alig győzte a sok jó ebédet megenni.

Éppen a faragó szekrényke eszközeit rakosgatta a kis diák. Körülötte ott jött-ment a Juliska, ott lábatlankodott a Pajtás. Egyszerre hangos jajgatás hallatszik be a konyhából, amit az idén építettek kamrástól a házhoz.

- Juliska, nézz csak ki, mi az, - szólt Jancsi a kis hugára.

De ő maga is kiment. Hát ott jajgatott a Kemény Kovácsék szolgálója.

- Mi történt, Ágnes? - kérdezte éppen Dalosné.

- A gazdám, jaj a gazdám!

- Mi van véle, beszélj már!

- Épp a tüzre rakott, oszt egyszer csak elvágódott s azóta nem akar megszólalni! Jaj, Istenem, mi leszen velünk!

- Juliska, vigyázz a tüzre, meg a gyerekre, te meg Jancsi gyere vélem, - rendelkezett Dalosné asszony.

A jajgató lánnyal átmentek. Hát Kovács uram még ott feküdt, ahova esett. Az udvaros valahol a faluban járt, más férfi meg nem volt a háznál. Nekiállottak valamennyien s feltették az ágyra. Jancsi doktorért szaladt, de a tanító bácsihoz is beszólt...

Mikor a gazda magához tért, első pillantása az ágy végében sürgölődő Jancsi fiura esett, aki éppen borogatást csavart néki.

- Nincs mán semmi baj, István bácsi! - mondta a fiu olyan bizalmasan, mintha itt nőtt volna fel, ebben a házban.

A nyitott ajtón át a konyhába látott a gazda, ott állott a tüzhely mellett Dalosné a feleségének segítve. S a konyhaajtó mellett kuporgott Gáborka a nagy Bundás kutya mellett. A máskor vad, haragos állat mozdulatlanul tűrte, hogy a kis fiu a fülével játszik.

Kovács gazda szívében valami melegség futott át.

- Milyen más így a ház! - gondolta s kicsit erőtlenül megsimogatta a Jancsi éppen föléje hajló fejét.

Jancsi szívéről nagy kő esett le. Bizony félt, mit fog szólni a haragos ember, ha őket itt látja. No lám, nem lett semmi baj! Örömeben nagyot cuppantott a beteg simogató kezére.

Bizony, annak a kemény kezét sem érte gyerekcsók soha! Olyan furcsa érzés volt ez, hogy még a könnye is kicsordult belé s végigpergett az arcán.

S mintha az a könnycsepp elmosta volna a régi keménységét, szívtelenségét. Mire ó-év utolsó napján felkelhetett, rá sem lehetett ismerni. Gáborkával az ölében üldögélt a nagy karosszékben s úgy hallgatta a meséket, amiket Jancsi egy nagy könyvből felolvasott.

S másnap reggel, mikor a gyerekek felkeltek, szemük, szájuk tátva maradt a csodálkozástól. A két ház között eltűnt a kerítés! Kovács gazda emberei egész éjjel dolgoztak, míg lebontották. De nem is bánták meg. Szélnél sebesebben rohantak át a gyerekek:

- István bácsi, Julcsa néni!

- No, ugy-e, kicsit mégis az én fiam lettél? - kérdezte István gazda, megsimogatva a Jancsi fejét.

- Az bizony, István bácsi, - bólintott nagy komolyan a fiu, - de azért nem hagytam el édesanyámat.

- Jól tetted, fiam, mert aki nem tud hűséges lenni a szülőjéhez, az otthonához, a földhöz, amelyiken született, nem is székel az!

- Már pedig én székel fiu vagyok!

- Az, fiam, az!

Ujesztendő napját hirdették a harangok. Most jött ki a nép a templomból, ahol Isten segedelmét kérte az esztendő munkájához. Minden arcról megelégedés sugárzott, a munkás, szép élet elégedettsége.

Jancsi előre sietett, hogy a Kovácsék kapuján kerüljön haza s megnézzé, mit csinál a gazda, aki még a templomba menni nem tudott.

Hát, uramfia, kit lát a kapuban. Nagy köpenyegével, hosszú csizmájával ott áll a Garabonciás! Mosolyogva köszönt Jancsinak, aztán egy szót sem szólva, kis fekete ládikót nyomott a kezébe. Jancsi még meg sem nézhette, jóformán meg sem köszönhette, már úgy eltűnt, hogy a templomból jövő népek csak egy kis barna felhőt láttak a Boszorkány-szikla felett. Az is hamar eltűnt az erdő mögött.

A kis ládába szép faragott, himes betűkkel ez állt:

- Jancsinak - a Garabonciás.

S telidesteli volt faragó szerszámmal. Neki is ült Jancsi s a szünidő utolsó napján egész nap furt, faragott, míg olyan botot nem csinált, hogy csudájára jártak. Ott volt azon Csaba vezér, amint visszajön a Hadak utján vitézeivel.

Azt a botot aztán kivitte a nagy odvas fához s lám, másnap reggelre a Garabonciás elvitte magának. Hogy ő vitte el, azt onnan tudta meg Jancsi, mert ott hagyta helyette a régit.

De látni nem látták többet a faluban. Megsegítette őket, aztán tovább állott, csak a mese száll róla Székelyföldön szájról-szájra.

VÉGE.